

CONSUMER**PRO**

BOOSTING PROFESSIONALS
IN CONSUMER PROTECTION

Kolektivna pravna zaštita

Teorijski dokument

2022-2023

Collective Redress - Croatia
January 2023 - version 1

SADRŽAJ

Uvod u teorijsku pozadinu dokumenta	3
1. Uvod: definicije i kratka povijest kolektivne pravne zaštite	4
1.1. Definicija.....	4
1.2. Kratka povijest kolektivne pravne zaštite	5
1.3. Kako je Direktiva o predstavničkim tužbama za zaštitu kolektivnih interesa potrošača- a u interakciji s postojećim nacionalnim mehanizmima kolektivne pravne zaštite?.....	7
1.4. Mjesto kolektivne pravne zaštite u okviru alata EU-a za provedbu zakona o potrošačima.....	8
Regulativa EU	8
Javno izvršavanje.....	8
2. Zašto je kolektivna pravna zaštita važna	9
2.1. Potrošačima.....	9
2.2. Sucima i pravosuđu	9
2.3. Trgovcima	10
3. Kolektivna pravna zaštita: u kojim sektorima, za koju vrstu štete i za koji pravni lijek.....	10
3.1. Opseg.....	10
3.2. Šteta i dostupni lijekovi	12
3.3. Gdje pokrenuti predstavničke tužbe za zaštitu kolektivnih interesa potrošača?	13
4. Pravni status: tko može pokrenuti predstavničke tužbe za zaštitu kolektivnih interesa potrošača?.....	14
4.1. Europski model temeljen na predstavničkim entitetima.....	14
4.2. Što je "kvalificirani subjekt" i tko ima pravo podnijeti zahtjev za ovaj status?.....	15
4.3. Kvalificirani subjekti za potrebe pokretanja domaćih i prekograničnih predstavničkih tužbi za zaštitu kolektivnih interesa potrošača.....	15
4.4. Kako postati kvalificirani subjekt.....	16
4.5. Koje su posljedice imenovanja kvalificiranog subjekta?	18
4.6. Jesu li informacije o imenovanim kvalificiranim subjektima javne?.....	19
4.7. Nadziru li se kvalificirani subjekti? Mogu li izgubiti status?	19
5. Skupine potrošača na koje se odnosi kolektivna pravna zaštita: kada i kako nastaju?.....	20
5.1. Skupine potrošača zbog kojih su tužbe pokrenute	20
5.2. Sudjelovanje i izuzimanje	21

5. 3. Zašto je to važno?	21
5.4. Tko odlučuje između sudjelovanja ili izuzimanja?	22
5.5. Kada potrošač može sudjelovati odnosno kada se može izuzeti?	23
6. Informiranje pojedinačnih potrošača tijekom predstavničkih tužbi za zaštitu kolektivnih interesa potrošača	24
6.1. Tko bi trebao informirati potrošače i kada bi potrošači trebali biti informirani?	24
6.2. Kako potrošači trebaju biti informirani o predstavničkim tužbama za mjere popravljivanja štete?	25
7. Dopuštenost predstavničkih tužbi za zaštitu kolektivnih interesa potrošača	26
7.1. Zašto uvjeti dopustivosti za predstavničke tužbe za zaštitu kolektivnih interesa potrošača?	26
7.2. Koji mogu biti zahtjevi za predstavničke tužbe za zaštitu kolektivnih interesa potrošača da bi se mogli nastaviti?	26
7.3. Tko je zadužen za provjeru uvjeta dopustivosti?	27
8. potpora i financiranje predstavničkih tužbi	28
9. Sporazumna rješenja i kolektivna nagodba	29
9.1. Prethodne konzultacije za postizanje sporazumnih rješenja	29
9.2. Kolektivna nagodba i njezino ispitivanje	30
10. Izvršenje pravomoćnih odluka i nepodmirenih iznosa	31
11. Podnošenje prekograničnih predstavničkih tužbi za zaštitu kolektivnih interesa potrošača	32
11.1. Kvalificirani subjekti koji podnose zajedničke predstavničke tužbe za zaštitu kolektivnih interesa potrošača	32
11.2. Međunarodna privatna pravila primjenjiva na predstavničke tužbe za zaštitu kolektivnih interesa potrošača	32
12. Daljnji izvori i reference	33

Ovaj materijal nastao je u kontekstu projekta Consumer PRO, koji je inicijativa Europske komisije u okviru Europskog programa za potrošače. Podrška Europske komisije ne znači odobravanje sadržaja koji odražava samo stavove autora. Komisija se ne može smatrati odgovornom za bilo kakvu upotrebu informacija sadržanih u njima.

1. UVOD: DEFINICIJE I KRATKA POVIJEST KOLEKTIVNE PRAVNE ZAŠTITE

1.1. Definicija

- **Na što se odnosi pojam "kolektivna pravna zaštita"?**

Kolektivna pravna zaštita je općeniti pojam koji se odnosi na sve vrste postupovnih mehanizama koji omogućavaju skupinama pojedinaca da djeluju kolektivno kako bi tražili prestanak nezakonite prakse i/ili da traže mjere odštete, uključujući naknadu, za kolektivno pretrpljenu štetu. Od 2010-ih, kreatori politike EU-a preferirali su izraz "kolektivna pravna zaštita" u odnosu na pojam "kolektivna tužba" koji je usredotočen na SAD. Cilj je bio jasno razlikovati europski pristup od američkog modela jer je potonji često negativno ukaljan i pati od loše reputacije.

Kolektivna tužba SAD-a: "Frankensteinovo čudovište"

Kolektivna tužba SAD-a ponekad je opisivana kao "Frankensteinovo čudovište", što bi dovelo do zloraba, poput ucjene i neozbiljnih parnica, te bi dovelo tržišta i gospodarstva u opasnost. U stvarnosti, međutim, ekscesi kolektivne tužbe SAD-a bili su ograničeni. Kako je istaknuo jedan američki znanstvenik, "veliki dio kontroverzi bio je vrlo emocionalan, a pojedinačni slučajevi su tijekom godina pretvoreni u svjetske anegdote".

Europska komisija je 2008. naglasila da čvor problema možda ne leži u grupnim tužbama kao takvima, već u „toksičnom koktelu“ koji miješa grupne tužbe, kaznene naknade, naknade za nepredviđene slučajeve i otkrivanje prije suđenja, koji su specifični za američke proceduralne postupke. zakon.

- ***"Predstavnička tužba", "grupna tužba", "kolektivna tužba" i druga terminologija***

Direktiva o predstavničkim tužbama za zaštitu kolektivnih interesa potrošača koristi izraz „predstavnička tužba“ za vrstu kolektivne pravne zaštite u odnosu na koju Direktiva zahtijeva da bude dostupna u svim državama članicama EU-a. Prema Direktivi o predstavničkim tužbama za zaštitu kolektivnih interesa potrošača, predstavnička tužba za zaštitu kolektivnih interesa potrošača je jedan od postupovnih mehanizama za pružanje kolektivne pravne zaštite. Odnosi se na situaciju u kojoj jedan ili više „kvalificiranih subjekata“ podnese tužbu sudu ili upravnom tijelu u ime potrošača, radi zaštite kolektivnih interesa potrošača, da traže mjere zabrane i mjere popravljavanja štete ili oboje.

*AH MILLER, 'O Frankensteinovim čudovištima i sjajnim vitezovima: mitovi, stvarnost i problem klasne tužbe', (92) Harvard Law Review, 1979., br. 3, str. 664-694

Na nacionalnoj razini, važno je napomenuti da mehanizmi kolektivne pravne zaštite mogu imati različite nazive, uključujući, na primjer, „grupne tužbe” (u Francuskoj), „kolektivne tužbe” (u Belgiji) ili „zajedničke tužbe” (u Portugalu).

1.2. Kratka povijest kolektivne pravne zaštite

- ***Širenje kolektivne pravne zaštite diljem svijeta***

Suprotno uvriježenom mišljenju, mehanizmi kolektivne pravne zaštite nisu niti noviji niti potječu iz Sjedinjenih Američkih Država. Rani oblici kolektivne pravne zaštite mogu se pratiti još u srednjovjekovnoj Engleskoj gdje je skupinama seljaka ili ljudima koji pripadaju određenoj zajednici bilo omogućeno da djeluju kolektivno kako bi opravdali svoja prava. Suvremeni oblici kolektivne pravne zaštite razvili su se u Sjedinjenim Državama 1960-ih, a nakon toga u nekoliko jurisdikcija common law-a (npr. u Australiji i Kanadi 1990-ih). Nekoliko valova kolektivne pravne zaštite konačno je stiglo do obale Europe početkom 2000-ih, 2010-ih i 2020-ih.

Razlozi koji objašnjavaju širenje kolektivne pravne zaštite su višestruki, složeni i često oblikovani domaćim razmatranjima. U nekim zemljama usvajanje mehanizama kolektivne pravne zaštite potaknuli su sami sudovi, a potaknuta je spremnošću da se masovni zahtjevi rješavaju na isplativ način i da se pronađu praktična rješenja za rješavanje složenih predmeta koji potencijalno uključuju stotine tužitelja. U drugim zemljama, usvajanje mehanizama kolektivne pravne zaštite posljedica je sve većeg broja situacija s masovnim ozljedama i činjenice da su sredstva za kompenzaciju ozlijeđenih osoba često još uvijek nedostajali.

- ***Na razini Europske unije***

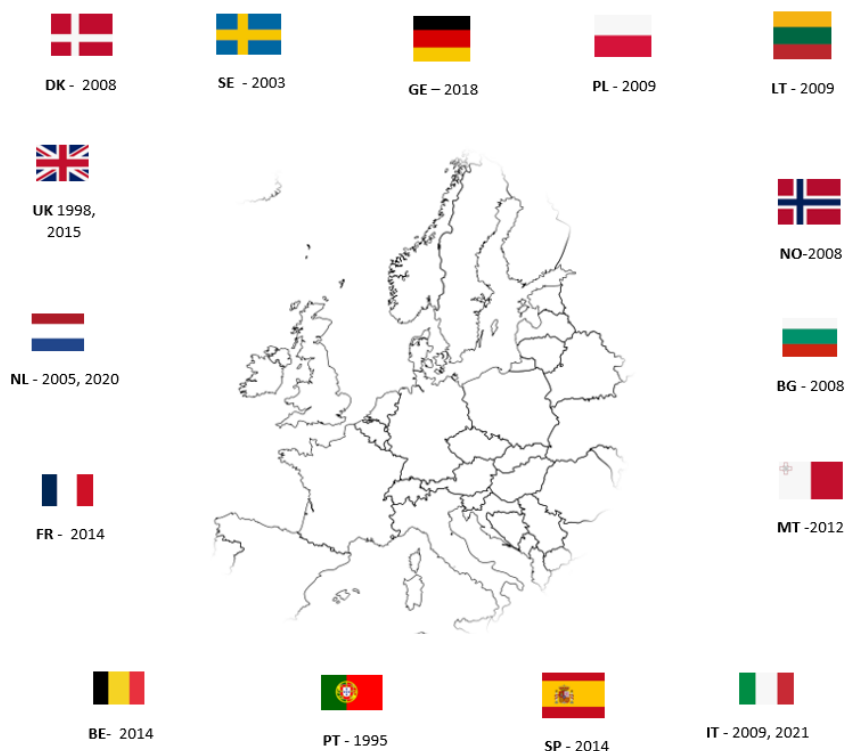
Na europskoj razini, put prema kolektivnoj pravnoj zaštiti bio je dug i mukotrpan. Europski političari nastojali su uspostaviti ravnotežu između, s jedne strane, potrebe da se svim oštećenim osobama osigura pristup pravdi u situacijama masovne ozljede i, s druge strane, spremnosti da se provedu dovoljne zaštitne mjere kako bi se izbjegle sporovi protiv zlouporabe. Europska komisija donijela je 2013. Preporuku kojom se utvrđuje jedanaest neobvezujućih načela za kolektivnu pravnu zaštitu. Preporuka je imala za cilj potaknuti donošenje zakona na nacionalnim razinama i usmjeriti države članice kada implementiraju mehanizme kolektivne pravne zaštite u svoje nacionalne pravne sustave. U siječnju 2018. Europska komisija objavila je izvješće o procjeni učinka Preporuke iz 2013. na razini država članica. Između ostalog, izvješće je istaknulo trajnu raznolikost u mehanizmima kolektivne pravne zaštite u cijeloj EU. Europska komisija je također napomenula da mehanizmi kolektivne pravne zaštite još uvijek nisu dostupni u nekoliko zemalja. U istom razdoblju, afera Dieseltgate (gdje su određeni proizvođači automobila instalirali tehnologiju u svoje automobile kako bi varali na testovima ispušnih plinova) pogodila je Europu. Dok su američki potrošači

dobili odštetu u samo nekoliko mjeseci, većina potrošača u EU-u ostala je praznih ruku, a situacija se u Europi osjetila kao “hladan tuš” nakon izjava bivše povjerenice EU za pravosuđe Vere Jourove. Dieselgate je u konačnici istaknuo nedostatak regulative u većini europskih zemalja kako bi se osigurala naknada za potrošače u situacijama masovne štete.

Upravo je u tom kontekstu Europska komisija u travnju 2018. pokrenula takozvani paket “New Deal for Consumers”. Ovaj zakonski paket uključivao je dvije direktive. Jedan od njih bio je prijedlog direktive o predstavničkim tužbama za zaštitu kolektivnih interesa potrošača, koji je namjeravao nadograditi i modernizirati postojeću „Direktivu o sudskim nalogima za zaštitu potrošača” ([Direktiva 2009/22/EZ](#)). EU je 25. studenoga 2020. konačno usvojio Direktivu (EU) 2020/1828 o predstavničkim tužbama za zaštitu kolektivnih interesa potrošača. Države članice moraju u svoje nacionalne sustave implementirati Direktivu o predstavničkim tužbama za zaštitu kolektivnih interesa potrošača do prosinca 2022. Pravila će se tada primjenjivati od lipnja 2023.

- **Na razini država članica**

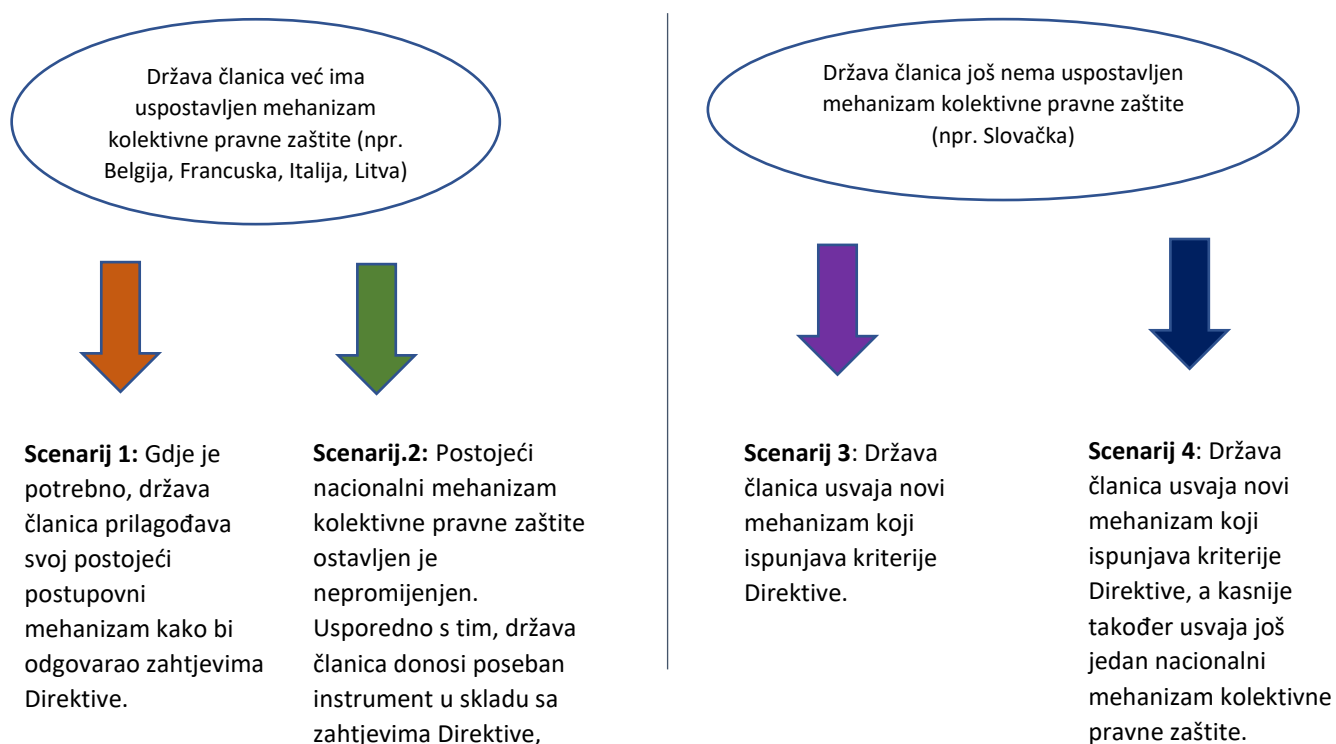
Paralelno s time, od 1990-ih do 2000-ih i kao što je prikazano na karti u nastavku, mnoge su države članice također usvojile mehanizme kolektivne pravne zaštite na nacionalnoj razini. Ti se mehanizmi značajno razlikuju po svom postupovnom dizajnu i opsegu.

1.3. Kako je Direktiva o predstavničkim tužbama za zaštitu kolektivnih interesa potrošača-a u interakciji s postojećim nacionalnim mehanizmima kolektivne pravne zaštite?

Cilj Direktive o predstavničkim tužbama za zaštitu kolektivnih interesa potrošača je osigurati da sve države članice imaju barem jedan mehanizam kolektivne pravne zaštite potrošača koji uključuje mjere zabrane i mjere naknade. Direktiva o predstavničkim tužbama za zaštitu kolektivnih interesa potrošača ne namjerava zamijeniti niti eliminirati postojeće nacionalne mehanizme. Prilikom prijenosa Direktive o predstavničkim tužbama za zaštitu kolektivnih interesa potrošača u svoje nacionalne sustave, države članice imaju mogućnost prilagoditi svoje postojeće mehanizme kako bi osigurale sukladnost sa zahtjevima Direktive o predstavničkim tužbama za zaštitu kolektivnih interesa potrošača ili mogu odlučiti uspostaviti novi proceduralni mehanizam, uz postojeći. Štoviše, države članice koje nemaju mehanizam za kolektivnu pravnu zaštitu mogu u budućnosti predvidjeti nacionalni mehanizam kolektivne pravne zaštite pored onog kojim se implementira Direktiva o predstavničkim tužbama za zaštitu kolektivnih interesa, ako smatraju da je to potrebno.

U konačnici, barem jedan nacionalni postupovni mehanizam za predstavničke tužbe za zaštitu kolektivnih interesa potrošača trebao bi biti u skladu sa zahtjevima Direktive o predstavničkim tužbama za zaštitu kolektivnih interesa potrošača. Kvalificirani subjekti moći će birati između dostupnih opcija (postavljenih Direktivom ili već postojećih) za zaštitu kolektivnih interesa potrošača.

1.4. Mjesto kolektivne pravne zaštite u okviru alata EU-a za provedbu zakona o potrošačima

Kolektivna pravna zaštita jedan je od dostupnih alata za provedbu potrošačkog prava, koji, između ostalog, također uključuje javno izvršavanje od strane tijela, izvansudsko/alternativno rješavanje potrošačkih sporova (ADR/ODR) i druge sudske radnje. U nekim državama članicama mogu postojati poveznice između različitih alata. Na primjer, u Belgiji ili Danskoj, neki ombudsmeni (pravobranitelji) za potrošače imaju pravo pokrenuti predstavničke tužbe za zaštitu kolektivnih pravnih interesa pred sudovima u ime potrošača.

REGULATIVA EU			
vrsta izvršavanja	Javno izvršavanje	Privatno izvršavanje	izvansudsko/alternativno rješavanje sporova
Zakonodavstvo	Uredba 2017/2394 (propis CPC)	Direktiva 2020/1828 <i>(Predstavničke tužbe za zaštitu kolektivnih interesa potrošača)</i> Direktiva 2009/22 <i>(Direktiva o sudskim nalogima za zaštitu potrošača – zamijenit će se Direktivom o predstavničkim tužbama za zaštitu kolektivnih interesa potrošača u lipnju 2023.).</i> Uredba 861/2007 <i>(Uredba o uvođenju europskog postupka za sporove male vrijednosti)</i> Uredba 1896/2006 <i>(Postupak za europski platni nalog)</i>	Direktiva 2013/11 <i>(Direktiva o alternativnom rješavanju potrošačkih sporova)</i> Uredba 524/2013 <i>(Uredba o online rješavanju potrošačkih sporova)</i>
Ključni akteri	Javni izvršni organi	Kvalificirani subjekti (kao što su organizacije potrošača ili javna tijela itd.) koji podnose tužbe. Sudovi ili upravna tijela zadužena za postupanje sa zabranama ili predstavničkim tužbama	Ombudsmeni i/ili tijela za alternativno rješavanje potrošačkih sporova različite prirode

2. ZAŠTO JE KOLEKTIVNA PRAVNA ZAŠTITA VAŽNA

2.1. POTROŠAČIMA

Studije su pokazale da potrošači obično odlučuju ne poduzimati nikakve pravne radnje kada vjeruju da će to potrajati predugo (41%)², kada su iznosi o kojima se radi premali (35%), kada žalba neće dovesti do zadovoljavajućeg rješenja (34%) ili kada ne znaju gdje i kako da riješe svoju pritužbu (20,1%). Mnogi potrošači su također odvracani od podnošenja tužbi protiv multinacionalnih tvrtki koje mnogi vide kao izgubljene ili neuravnotežene bitke od samog početka. Pojednostavljeno, u mnogim slučajevima potrošači možda nemaju dovoljno poticaja da opravdaju svoje pravo jer očekuju da će ishod parnice biti previše zahtjevan za resurse i/ili dugotrajan, te u konačnici nije vrijedan truda. Ova situacija je osobito problematična u slučajevima kada je ukupni gubitak za sve dotične potrošače značajan, ali gdje svaki pojedini potrošač pojedinačno trpi samo malu štetu. U takvim situacijama nitko ne želi podnijeti tužbu, omogućujući nekim trgovcima da ostvare važnu nezakonitu dobit. Stoga mehanizmi kolektivne pravne zaštite olakšavaju potrošačima pristup pravdi, omogućuju im prikupljanje informacija i olakšavaju ekonomiju razmjera, a pridonose izjednačavanju uvjeta s trgovcima.

2.2. SUCIMA I PRAVOSUĐU

U situacijama masovne štete, umnožavanje mnogih sličnih pojedinačnih zahtjeva može ugroziti funkcioniranje cijelog pravosudnog sustava. Na primjer, u Njemačkoj je slučaj Deutsche Telekom okupio više od 15.000 pojedinačnih tužitelja i više od 700 odvjetnika i preplavio prvostepeni sud u Frankfurtu. U Sjedinjenim Državama, sudac uključen u vođenje kolektivne tužbe 1970-ih izračunao je da bi za odvojeno i pojedinačno odlučivanje o svim neriješenim predmetima bilo potrebno otprilike 182 godine njegovog vremena. Štetne posljedice povezane s postupkom po sličnim tužbama općenito se usredotočuju na zagušenost sudova i rasipanje ljudskih, materijalnih i financijskih resursa u ionako ograničenim proračunima.

(...) 'Potrebno je malo matematičkih izračuna da bi se utvrdilo da ako se svaki od preko 1100 predmeta vodi odvojeno tijekom 38 dana suđenja, znatan broj okružnih sudaca u ovoj zemlji ne bi mogao učiniti ništa osim da sudi u slučajevima Bendectin')

Sudac CB RUBIN, u In Re Richardson-Merrell, Inc., 624 F, Supp.1212, 17. rujna 1985.

²vidi na primjer Stavovi potrošača prema prekograničnoj trgovini i zaštiti potrošača, 2018.

2.3. Trgovcima

Suprotno uvriježenom mišljenju, mehanizmi kolektivne pravne zaštite također mogu biti korisni za tužene trgovce jer izbjegavaju umnožavanje pojedinačnih zahtjeva i omogućuju trgovcima da razjasne ili riješe sudske situacije. Takvo udruživanje potraživanja može biti korisno i može im pomoći da ispune svoje zakonske obveze nametnute prije svega zakonom o trgovačkim društvima (kao što je, na primjer, pružanje informacija dioničarima) ili da izbjegnu dodatne troškove koordinacije.

Postizanje kolektivne naknade kod masovnih potraživanja u Nizozemskoj: alat koji odgovara potrebama trgovaca

Nizozemska je 2005. usvojila pravila o kolektivnom rješavanju masovnih potraživanja kao praktično i hitno rješenje za slučaj dietilstilbesterola (DES). Nakon odluke iz 1992. u kojoj je nizozemski Vrhovni sud proglasio neke farmaceutske tvrtke solidarno odgovornim, svi pojedinačni tužitelji morali su pojedinačno istupiti kako bi dobili odštetu. Usporedno s tim, trgovci su morali pojedinačno rješavati tisuće pojedinačnih potraživanja. Ova situacija navela je Ministarstvo pravosuđa i industriju da pozovu na provedbu novog proceduralnog alata koji kombinira pravdu i učinkovitost. Takozvani "WCAM" postupak ("Wet Collectieve Afwikkeling Massaschade") je stoga omogućio svim tužiteljima i tuženicima da jednom zauvijek podmire sve neriješene zahtjeve.

3. KOLEKTIVNA PRAVNA ZAŠTITA: U KOJIM SEKTORIMA, ZA KOJU VRSTU ŠTETE I ZA KOJI PRAVNI LIJEK

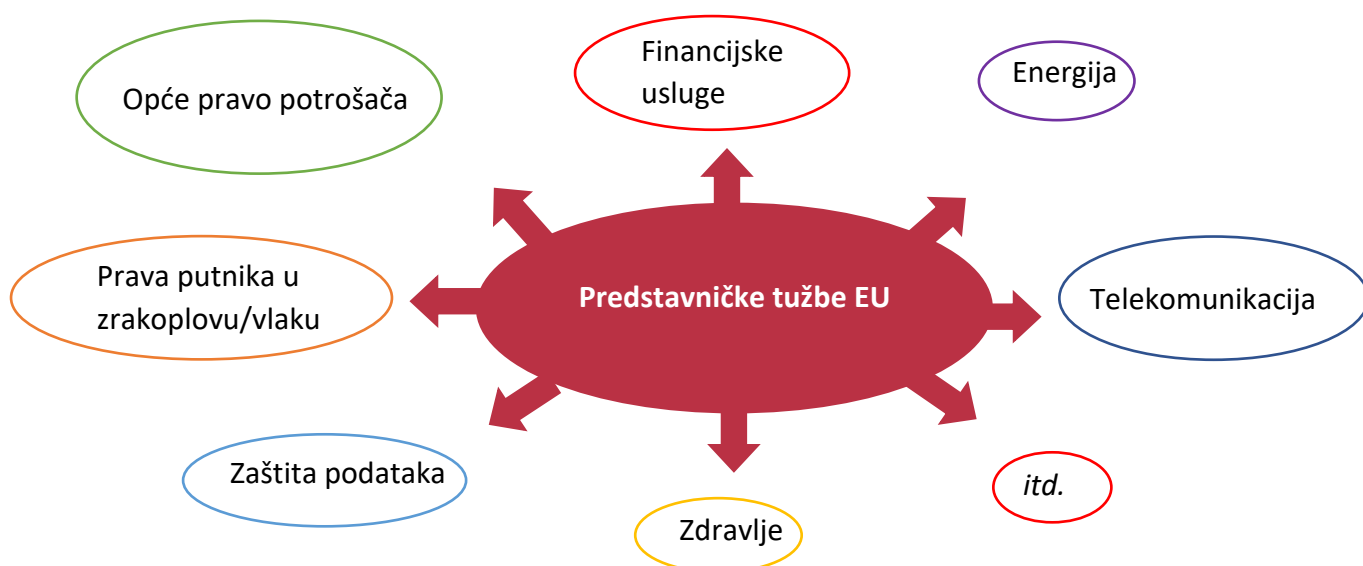
3.1. Opseg

- **Direktiva o predstavničkim tužbama za zaštitu kolektivnih interesa potrošača**

Opseg primjene Direktive o predstavničkim tužbama za zaštitu kolektivnih interesa potrošača pokriva odnose između poduzeća i potrošača regulirane pravom Unije navedene u Prilogu I. Direktive (čl. 2. Direktive o predstavničkim tužbama za zaštitu kolektivnih interesa potrošača). Države članice mogu, ako žele, učiniti da mehanizam usvojen za implementiranje Direktive bude primjenjiv na zaštitu prava skupina koje nisu potrošači, uključujući poduzeća.

Predstavničke tužbe nisu ograničene na opći zakon o potrošačima, već se mogu pokrenuti zbog kršenja pravila u širokom rasponu sektora, uključujući na primjer financijske usluge, zaštitu podataka, putovanja i turizam, energetiku ili telekomunikacije u mjeri u kojoj su prava potrošača ulog. Prema tome, nije važno nazivaju li se potrošači „putnicima“, „korisnicima“,

„maloprodajnim ulagačima“, „maloprodajnim klijentima“, ili drugima. Svi zakonodavni akti obuhvaćeni Direktivom navedeni su u Prilogu 1.

Važno je napomenuti da, ovisno o zakonodavnim aktima navedenim u Prilogu 1, sve odredbe dotičnih akata neće spadati u djelokrug Direktive. Direktiva će se primjenjivati samo na odredbe koje su relevantne za zaštitu interesa potrošača. Za svaki zakonodavni akt naveden u Prilogu 1. bitno je provjeriti odredbu(e) koje su obuhvaćene Direktivom.

Primjer: Prema Prilogu 1. Direktive o predstavničkim tužbama za zaštitu kolektivnih interesa potrošača

- Sve odredbe Direktive 2005/29 o nepoštenoj poslovnoj praksi poslovnog subjekta u odnosu prema potrošaču na unutarnjem tržištu
- Samo neke odredbi Direktive 2001/83 o zakoniku Zajednice o lijekovima za humanu primjenu obuhvaćeni su Direktivom o predstavničkim tužbama za zaštitu kolektivnih interesa potrošača (odnosno njezinim člancima 86-90, 98 i 100).

• **Kolektivna pravna zaštita na nacionalnoj razini**

Na razini država članica, kolektivna pravna zaštita može biti dostupna horizontalno ili samo u nekoliko sektora. Na primjer, u Francuskoj je kolektivna pravna zaštita moguća u područjima zaštite potrošača, tržišnog natjecanja, zdravlja, diskriminacije i okolišnih pitanja, dok se u Belgiji mogu kolektivno pokrenuti samo zahtjevi potrošača.

3.2. Šteta i dostupni lijekovi

U skladu s Direktivom o predstavničkim tužbama za zaštitu kolektivnih interesa potrošača predstavničke tužbe za zaštitu kolektivnih interesa potrošača mogu se pokrenuti i za mjere zabrane i/ili mjere popravljanja štete.

- **Mjere zabrane** mogu se tražiti bez obzira na to jesu li pojedini potrošači pretrpjeli stvarni gubitak ili štetu. Nije važno je li trgovac počinio tu praksu namjerno ili kao rezultat nemara. Zabrana može, na primjer, zahtijevati od trgovaca da uklone nepoštene uvjete, da daju podatke koji nedostaju ili da javno objave odluku suda ili upravnog tijela. Pojedinačni potrošači oštećeni praksom koja je predmet zabrane ostaju slobodni podići pojedinačne tužbe.
- **Mjere popravljanja štete** može se tražiti u obliku naknade, popravka, zamjene, smanjenja cijene, povrata plaćene cijene ili raskida ugovora, prema potrebi i kako je dostupno prema pravu Unije ili nacionalnom pravu, ovisno o okolnostima svakog slučaja.

Također je važno napomenuti da Direktiva o predstavničkim tužbama za zaštitu kolektivnih interesa potrošača ne pokriva samo povrede koje su u tijeku, već i one koje su prestale prije pokretanja ili okončanja predstavničke tužbe za zaštitu kolektivnih interesa potrošača (podložno rokovima zastare u skladu s nacionalnim pravom). Važno je da pokretanje predstavničke tužbe ima, pod relevantnim uvjetima, učinak prekida primjenjivih rokova zastare za potrošače na koje se ta tužba odnosi.

Jesu li moguće kolektivne naknade štete za sve vrste štete, uključujući materijalnu i nematerijalnu štetu?

Direktiva ne govori o vrsti štete koju pokriva. Na nacionalnoj razini, određene države članice ograničile su korištenje kolektivnih odštetnih postupaka na određenu štetu. Na primjer, u Francuskoj se kolektivne tužbe za naknadu štete u području potrošačkog prava mogu koristiti samo za traženje naknade za materijalnu štetu koju su pretrpjeli potrošači. S druge strane, tužbe podnesene u području zaštite podataka mogu se tražiti za nanošenje nematerijalne štete.

Jesu li moguće “kaznene odštete” putem kolektivnih tužbi?

Kaznene odštete su novčani iznosi dosuđeni uz naknadu štete. Cilj im je kazniti optuženika za nečuveno ponašanje. Iako je kaznena odšteta dobro poznata u SAD-u, ona je i dalje vrlo ograničena u Europi. Samo vrlo ograničen broj europskih zemalja dopušta neki oblik kaznene odštete (npr. UK, Irska). Direktiva o predstavničkim tužbama za zaštitu kolektivnih interesa potrošača predviđa da „treba izbjegavati dosuđivanje kaznene odštete” na razini država članica.

3.3. Gdje pokrenuti predstavničke tužbe za zaštitu kolektivnih interesa potrošača?

Identificiranje suda ili tijela nadležnog za postupanje po kolektivnoj tužbi postavlja dva pitanja: prvo, pred kojim subjektom (sudom ili drugim) treba podnijeti tužbu? Drugo, koje je tijelo zemljopisno nadležno?

- ***Pred kojim subjektom treba podnijeti predstavničke tužbe za zaštitu kolektivnih interesa potrošača?***

Direktiva o predstavničkim tužbama za zaštitu kolektivnih interesa potrošača državama članicama ostavlja diskreciju o tome trebaju li se predstavničke tužbe za zaštitu kolektivnih interesa potrošača pokrenuti pred sudovima ili upravnim tijelima, ili oboje, ovisno o relevantnom području prava ili relevantnom gospodarskom sektoru (čl. 7(1) Direktive).

Specijalizirani sudovi za predstavničke tužbe?

Na nacionalnoj razini, neke države članice uspostavile su specijalizirane sudove u svrhu rješavanja nacionalnih tužbi za kolektivnu pravnu zaštitu. Cilj je razviti specifičnu stručnost i znanje u tom području, te osigurati da sud ima odgovarajuće osoblje i opremu za rješavanje masovnih tužbi.

Na primjer, u Belgiji, Trgovački sud u Bruxellesu ima isključivu nadležnost u prvom stupnju za rješavanje kolektivnih tužbi za odštetu (“action collective”), dok Žalbeni sud u Bruxellesu ima isključivu nadležnost u žalbenom postupku.

- **Koji je subjekt zemljopisno nadležan za rješavanje predstavničkih tužbi za zaštitu kolektivnih interesa potrošača?**

Direktiva o predstavničkim tužbama za zaštitu kolektivnih interesa potrošača ne predviđa posebna pravila za određivanje suda ili tijela koje je zemljopisno nadležno. Stoga će se pravila razlikovati ovisno o državama članicama. Neke države članice mogu odlučiti uspostaviti specijalizirane sudove za rješavanje tužbi za kolektivnu pravnu zaštitu (vidi gore), dok se druge mogu osloniti na svoja postojeća pravila parničnog postupka koja često mogu predviđati da je nadležni sud onaj u kojem je sjedište tuženog trgovca.

Identificiranje zemljopisno nadležnog suda: primjer Francuske

U skladu s francuskim pravilima građanskog postupka, nadležnost za rješavanje tužbi za kolektivnu naknadu ("action de groupe") u Francuskoj je ona u kojoj tuženi trgovac ima sjedište. Na primjer, to znači da ako trgovac ima sjedište u gradu Marseilleu, zemljopisno nadležan sud bit će sud grada Marseillea. Međutim, postoji jedna iznimka od ovog pravila: pariški sud ima isključivu nadležnost kada se trgovac nalazi izvan Francuske ili kada mu je sjedište nepoznato.

Za predstavničke tužbe za zaštitu kolektivnih interesa potrošača koje imaju prekogranične elemente ili implikacije, primjenjuju se EU i nacionalna pravila o međunarodnom privatnom pravu (vidi odjeljak 11. u nastavku).

4. PRAVNI STATUS: TKO MOŽE POKRENUTI PREDSTAVNIČKE TUŽBE ZA ZAŠTITU KOLEKTIVNIH INTERESA POTROŠAČA?

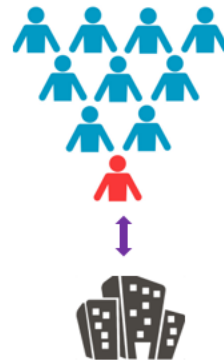
4.1. Europski model temeljen na predstavničkim entitetima

Predstavnička tužba za zaštitu kolektivnih interesa potrošača uspostavljena Direktivom – i većina postupovnih mehanizama koji su već uspostavljeni na razini država članica – slijede sličan model koji se temelji na predstavničkim subjektima. To se odnosi na situaciju u kojoj subjekt (npr. potrošačka organizacija) pokreće radnju u ime skupine zastupanih potrošača koji sami nisu stranke u postupku. Ovaj pristup se razlikuje od američkog modela u kojem jedan ili nekoliko "imenovanih tužitelja" koji su također dio grupe tužitelja vode parnicu na sudu za sebe i u ime čitave grupe.

Model koji se temelji na predstavničkom entitetu u EU

Model imenovanog tužitelja u SAD-u

4.2. Što je "kvalificirani subjekt" i tko ima pravo podnijeti zahtjev za ovaj status?

Prema Direktivi o predstavničkim tužbama za zaštitu kolektivnih interesa potrošača, "kvalificirani subjekt" znači svaka organizacija ili javno tijelo koje zastupa interese potrošača koje je država članica imenovala kvalificiranim za pokretanje predstavničkih tužbi za zaštitu kolektivnih interesa potrošača u skladu s Direktivom (uključujući organizacije potrošača koje predstavljaju članove iz više od jedne države članice) (čl. 3(4) i 4 Direktive).

Ad hoc organizacije koje su pravne osobe osnovane nakon određenog događaja (npr. nesreće) i koje eventualno okupljaju pojedince oštećene tom specifičnom situacijom masovne štete mogu se odrediti kao kvalificirani subjekti u svrhu pokretanja domaće predstavničke tužbe ako država članica predviđa takvu mogućnost u svom zakonu kojim se prenosi Direktiva (uvodna izjava 28. i članak 4. stavak 6. Direktive). *Ad hoc* organizacije ne mogu se imenovati u svrhu podnošenja prekograničnih predstavničkih tužbi za zaštitu kolektivnih interesa potrošača.

4.3. Kvalificirani subjekti za potrebe pokretanja domaćih i prekograničnih predstavničkih tužbi za zaštitu kolektivnih interesa potrošača

Direktiva o predstavničkim tužbama za zaštitu kolektivnih interesa potrošača uvodi razliku između kvalificiranih subjekata koji su određeni za podnošenje prekograničnih predstavničkih tužbi za zaštitu kolektivnih interesa potrošača i onih koji su određeni za podnošenje domaćih predstavničkih tužbi (čl. 3 (6) i (7) Direktive).

Domaće predstavničke tužbe	Prekogranične predstavničke tužbe
<p>Predstavnička tužba za zaštitu kolektivnih interesa potrošača koju je pokrenuo kvalificirani subjekt u državi članici u kojoj je kvalificirani subjekt imenovan.</p> <p><i>npr. imenovan je kvalificirani subjekt u Španjolskoj i pokreće tužbu u Španjolskoj.</i></p>	<p>Predstavnička tužba za zaštitu kolektivnih interesa potrošača koju je pokrenuo kvalificirani subjekt u državi članici koja se razlikuje od one u kojoj je kvalificirani subjekt imenovan.</p> <p><i>npr. imenovan je kvalificirani subjekt u Slovačkoj i pokreće tužbu u Litvi.</i></p>

Ako kvalificirani subjekt podnese predstavničku tužbu za zaštitu kolektivnih interesa potrošača u državi članici u kojoj je određen, tu predstavničku tužbu za zaštitu kolektivnih interesa potrošača treba smatrati domaćom predstavničkom tužbom čak i ako je pokrenuta protiv trgovca sa sjedištem u drugoj državi članici, čak i ako su potrošači iz nekoliko država članica zastupani u okviru te predstavničke tužbe za zaštitu kolektivnih interesa potrošača. U konačnici, država članica u kojoj se podnosi predstavnička tužba za zaštitu kolektivnih interesa potrošača trebala bi biti odlučujući kriterij za određivanje vrste predstavničke tužbe za zaštitu kolektivnih interesa potrošača koja se podnosi (uvodna izjava 23. Direktive).

4.4. Kako postati kvalificirani subjekt

Države članice određuju kvalificirane subjekte za domaće i prekogranične aktivnosti (čl. 4(1), (2) Direktive o predstavničkim tužbama za zaštitu kolektivnih interesa potrošača. Međutim, Direktiva o predstavničkim tužbama za zaštitu kolektivnih interesa potrošača utvrđuje samo zahtjeve za kvalificirane subjekte koji su određeni u svrhu podnošenja prekograničnih predstavničkih tužbi za zaštitu kolektivnih interesa potrošača (članak 4. stavak 3. Direktive).

Usporedno s tim, države članice ostaju slobodne postavljati posebne zahtjeve za kvalificirane subjekte koji podnose domaće predstavničke tužbe za zaštitu kolektivnih interesa potrošača pod uvjetom da su ti zahtjevi u skladu s ciljevima Direktive o predstavničkim tužbama za zaštitu kolektivnih interesa potrošača.

Popis za provjeru kako postati kvalificirani subjekt za potrebe podnošenja PREKOGRANIČNIH predstavničkih tužbi za zaštitu kolektivnih interesa potrošača

✓ **Zahtjevi koji se odnose na STRUKTURU kvalificiranog subjekta:**

- Mora biti pravna osoba osnovana u skladu s nacionalnim pravom države članice u kojoj je imenovana (čl. 4(3) Direktive o predstavničkim tužbama za zaštitu kolektivnih interesa potrošača).
- Mora imati neprofitni karakter (čl. 4(3)c Direktive o predstavničkim tužbama za zaštitu kolektivnih interesa potrošača).

✓ **Zahtjevi koji se odnose na AKTIVNOSTI kvalificiranog subjekta:**

- Prije podnošenja zahtjeva za imenovanje mora dokazati 12 mjeseci stvarne javne aktivnosti u području zaštite potrošača (čl. 4. stavak 3. a Direktive o predstavničkim tužbama za zaštitu kolektivnih interesa potrošača).
- Zakonske svrhe moraju pokazati legitiman interes za zaštitu interesa potrošača (čl. 4. stavak 3. b Direktive o predstavničkim tužbama za zaštitu kolektivnih interesa potrošača).
- Ne može biti predmet stečajnog postupka niti biti proglašeni nesolventnim (čl. 4. stavak 3. d. Direktive o predstavničkim tužbama za zaštitu kolektivnih interesa potrošača).

✓ **Zahtjevi koji se odnose na NEZAVISNOST kvalificiranog subjekta:**

- Mora biti neovisni i ne smije biti pod utjecajem drugih osoba osim potrošača (čl. 4(3)e Direktive o predstavničkim tužbama za zaštitu kolektivnih interesa potrošača).
- Mora uspostaviti postupke za sprječavanje sukoba interesa između sebe, interesa potrošača i trećih financiratelja (čl. 4 (3)e Direktive o predstavničkim tužbama za zaštitu kolektivnih interesa potrošača).

✓ **Zahtjevi koji se odnose na TRANSPARENTNOST kvalificiranog subjekta:**

- Mora učiniti javno dostupnim, jednostavnim i razumljivim jezikom (osobito na svojim web stranicama), informacije koje pokazuju da su u skladu s gore navedenim kriterijima, kao i informacije o svojim izvorima financiranja, njihovom organizacijskom upravljanju, strukturi članstva, statutarnim svrhama, i djelatnosti (čl. 4(3)f Direktive o predstavničkim tužbama za zaštitu kolektivnih interesa potrošača).

Popis za provjeru kako postati kvalificirani subjekt u svrhu pokretanja DOMAĆIH predstavničkih tužbi za zaštitu kolektivnih interesa potrošača:

Popis zahtjeva koje treba imati zadovoljen kvalificirani subjekt u svrhu pokretanja domaćih tužbi utvrđen je na nacionalnoj razini. Direktiva o predstavničkim tužbama za zaštitu kolektivnih interesa potrošača daje državama članicama mogućnost primjene istih zahtjeva kao i onih koji se primjenjuju na kvalificirane subjekte koji podnose prekogranične predstavničke tužbe za zaštitu kolektivnih interesa potrošača ili da postave različite zahtjeve. U potonjem slučaju, ti zahtjevi moraju biti u skladu s ciljevima Direktive (čl. 4(4) Direktive o predstavničkim tužbama za zaštitu kolektivnih interesa potrošača).

Zahtjevi za kvalificirane subjekte koji podnose domaće predstavničke tužbe za zaštitu kolektivnih interesa potrošača		
Manje strogi od onih koji se primjenjuju na kvalificirane subjekte koji podnose prekogranične predstavničke tužbe za zaštitu kolektivnih interesa potrošača.	Strože od onih koji se primjenjuju na kvalificirane subjekte koji podnose prekogranične predstavničke tužbe za zaštitu kolektivnih interesa potrošača. <i>npr. države članice mogu odlučiti da kvalificirani subjekti trebaju imati određeni broj uplaćenih članova</i>	Isti kao oni koji se primjenjuju na kvalificirane subjekte koji podnose prekogranične tužbe (vidi gore).
Obveza država članica da osiguraju da zahtjevi ostanu u skladu s ciljevima Direktive o predstavničkim tužbama za zaštitu kolektivnih interesa potrošača.		

4.5. Koje su posljedice imenovanja kvalificiranog subjekta?

Slijedeći načelo međusobnog priznavanja prema Direktivi o predstavničkim tužbama za zaštitu kolektivnih interesa potrošača kvalificirani subjekti koji su unaprijed određeni u državi članici u svrhu podnošenja prekograničnih predstavničkih tužbi za zaštitu kolektivnih interesa potrošača bit će priznati u drugim državama članicama (čl. 6 Direktive o predstavničkim tužbama za zaštitu kolektivnih interesa potrošača).

Tijekom postupka kvalificirani subjekti imaju prava i obveze tužitelja. Pojedinačni potrošači imat će koristi od tužbi koje su pokrenuli kvalificirani subjekti, a da sami nisu stranke u postupku (čl. 7(6) Direktive o predstavničkim tužbama za zaštitu kolektivnih interesa potrošača).

Mogu li se potrošači miješati tijekom predstavničkih postupaka?

Pojedinačni potrošači na koje se odnosi predstavnička tužba za zaštitu kolektivnih interesa potrošača nisu stranke tužitelja tijekom postupka. Stoga se pojedini potrošači ne smiju miješati u postupovne odluke koje donose kvalificirani subjekti ili ne mogu pojedinačno tražiti dokaze u postupku. Međutim, države članice ostaju slobodne da onim pojedinačnim potrošačima na koje se odnosi predstavnička tužba daju određena prava (na primjer, mogućnost žalbe na konačnu odluku samo što se tiče njihovog osobnog zahtjeva).

4.6. Jesu li informacije o imenovanim kvalificiranim subjektima javne?

Države članice moraju sastaviti popis svih kvalificiranih subjekata određenih za potrebe podnošenja prekograničnih predstavničkih tužbi za zaštitu kolektivnih interesa potrošača i uključiti podatke o njihovom nazivu i njihovim zakonskim svrhama. Popis mora biti javno dostupan. Europska komisija prikuplja podatke za sve države članice i javno objavljuje popis svih kvalificiranih subjekata određenih za prekogranične aktivnosti. Europska komisija također ažurira popis kad god države članice informiraju o promjenama u vezi s kvalificiranim subjektima (čl. 5(1) Direktive o predstavničkim tužbama za zaštitu kolektivnih interesa potrošača).

Usporedno s tim, države članice će osigurati da informacije o kvalificiranim subjektima koji su unaprijed određeni u svrhu pokretanja domaćih predstavničkih tužbi za zaštitu kolektivnih interesa potrošača također budu javno dostupni (čl. 5(2) Direktive o predstavničkim tužbama za zaštitu kolektivnih interesa potrošača).

4.7. Nadziru li se kvalificirani subjekti? Mogu li izgubiti status?

Država članica ili Europska komisija mogu izraziti zabrinutost u pogledu usklađenosti od strane kvalificiranog subjekta koji ima mogućnost podnošenja prekograničnih tužbi s kriterijima postavljenim u Direktivi. U takvom slučaju država članica koja je imenovala kvalificiranog subjekta mora istražiti probleme. Država članica može opozvati imenovanje ako kvalificirani subjekt ne ispunjava ili više ne ispunjava zahtjeve. Štoviše, države članice također moraju procijeniti najmanje svakih pet godina jesu li kvalificirani subjekti i dalje u skladu s kriterijima

navedenim u članku 4. stavku 3. RAD (članak 5. stavci 3. i (4) Direktive o predstavničkim tužbama za zaštitu kolektivnih interesa potrošača).

Paralelno s tim, tuženi trgovci u konkretnoj predstavničkoj tužbi za zaštitu kolektivnih interesa potrošača također mogu iznijeti opravdanu zabrinutost sudu ili upravnom tijelu u vezi s ispunjavanjem kriterija kvalificiranog subjekta koji je određen za prekogranične radnje (čl. 5. stavak 3. Direktive o predstavničkim tužbama za zaštitu kolektivnih interesa potrošača).

5. SKUPINE POTROŠAČA NA KOJE SE ODNOSI KOLEKTIVNA PRAVNA ZAŠTITA: KADA I KAKO NASTAJU?

5.1 Skupine potrošača zbog kojih su tužbe pokrenute

Kvalificirani subjekt mora odlučiti za koju skupinu potrošača podnosi konkretnu predstavničku tužbu za zaštitu kolektivnih interesa potrošača. Direktiva o predstavničkim tužbama za zaštitu kolektivnih interesa potrošača dopušta različite konfiguracije.

Uzmimo za primjer situaciju nalik Dieselgateu u kojoj se zabrinuti potrošači nalaze u mnogim različitim zemljama. Za kvalificiranog subjekta moguće su različite opcije:

- **Bit će moguća paneuropska predstavnička tužba za zaštitu kolektivnih interesa potrošača.** To znači da će organizacija potrošača, ako je određena kao kvalificirani subjekt, moći pokrenuti jednu tužbu za zaštitu svih europskih potrošača na koje se odnosi dana povreda. To, u mjeri u kojoj to dopuštaju EU i nacionalna pravila međunarodnog privatnog prava (vidi odjeljak 11. u nastavku).
- Alternativno, ista organizacija može odlučiti, u slučaju iste povrede, iz različitih strateških razloga, zastupati u predstavničkoj tužbi samo potrošače iz jedne države članice ili dvije države članice.
- Alternativno, različite organizacije iz različitih država članica također će moći surađivati i pokrenuti jednu tužbu - ili paralelne tužbe za različite skupine potrošača - u istom slučaju.

Također je važno da kvalificirani subjekt odluči hoće li pokrenuti predstavničku tužbu za zaštitu kolektivnih interesa potrošača za mjere zabrane, za mjere popravljivanja štete ili oboje. Ako je tužba pokrenuta samo zbog mjera zabrane, sudjelovanje ili izuzimanje dotičnih potrošača opisano pod 5.2. neće se primjenjivati.

5.2. Sudjelovanje ili izuzimanje

Konstituiranje skupine potrošača na koje se odnosi predstavnička tužba za zaštitu kolektivnih interesa potrošača je ključno pitanje. Da biste to učinili, postoje dva glavna proceduralna sustava:

- **Sustav za sudjelovanje:** Oštećeni potrošači u pravilu nisu uključeni u skupinu zbog koje je tužba pokrenuta. Moraju se aktivno uključiti ako žele biti dio grupe koja ima koristi od tužbe. U ovom modelu potrošači moraju eksplicitno izraziti svoju namjeru da budu uključeni u grupu.
- **Sustav za izuzimanje:** Pretpostavlja se da su svi oštećeni potrošači dio grupe zbog koje je tužba pokrenuta. Moraju se aktivno uključiti ako žele biti isključeni iz grupe koja ima koristi od tužbe.

Jednostavnim riječima, sustav sudjelovanja (opt-in sustav) zahtijeva od tužitelja da izraze svoju želju da budu uključeni u grupu, sustav izuzimanja (opt-out sustav) od njih zahtijeva da izraze želju da budu isključeni iz nje. Razlika između modela opt-in i opt-out može se sažeti na sljedeći način:

5.3. Zašto je to važno?

Opširno se raspravljalo o prednostima i nedostacima dvaju sustava (opt-in i opt-out). Neke studije su pokazale da su grupe obično veće u opt-out sustavima u usporedbi s onima u sustavima za uključivanje. To je zato što nekoliko ljudi obično napusti grupu. Neki stručnjaci koji rade na području kolektivnih odšteta ustvrdili su da model opt-in nije učinkovit jer je skup, dugotrajan i suočava se s apatijom potrošača, isto što ih onemogućuje da sami pokrenu sudske sporove. Usporedno s tim, sustav opt-out ponekad se prikazuje kao suprotan proceduralnim pravilima (kao što je, na primjer, u Francuskoj pravilo koje zabranjuje pravni status odsutnih i nepoznatih tužitelja, poznato kao 'nul ne plaide par procureur').

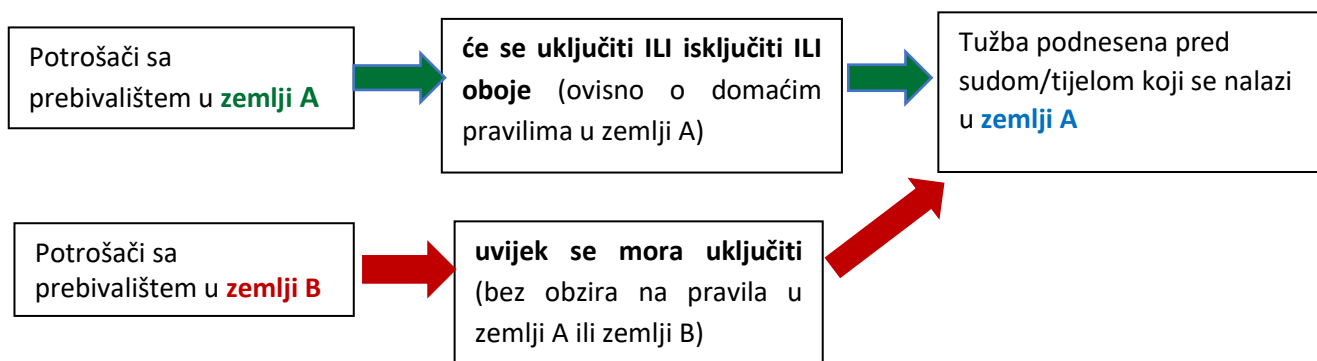
5.4. Tko odlučuje između sudjelovanja ili izuzimanja?

- **Direktiva o predstavničkim tužbama za zaštitu kolektivnih interesa potrošača**

Direktiva o predstavničkim tužbama za zaštitu kolektivnih interesa potrošača ostavlja državama članicama mogućnost da odaberu ili mehanizam opt-in, mehanizam opt-out ili kombinaciju između ta dva (čl. 9(2)-(4) Direktive o predstavničkim tužbama za zaštitu kolektivnih interesa potrošača. Na primjer, država članica može odlučiti da će se jedan mehanizam primijeniti za predstavničke tužbe za zaštitu kolektivnih interesa potrošača pokrenute u određenim područjima prava ili za određenu vrstu štete, a da će se drugi primijeniti za druge kategorije predmeta. Također se mogu odlučiti osloniti se samo na jedan mehanizam za sve vrste slučajeva. Konačno, države članice mogu odlučiti dati sucima mogućnost da se oslone ili na mehanizam opt-in ili na mehanizam opt-out, ovisno o specifičnostima predmeta.

Međutim, prema Direktivi o predstavničkim tužbama za zaštitu kolektivnih interesa potrošača mehanizam opt-in uvijek se primjenjuje na potrošače koji nemaju prebivalište u istoj zemlji kao zemlja suda ili upravnog tijela pred kojim se podnosi predstavnička tužba za zaštitu kolektivnih interesa potrošača.

Primjer:

- **Opt-in i opt-out u nacionalnim mehanizmima kolektivne pravne zaštite**

Kao što je prikazano u donjoj tablici, države članice odabrale su različite mehanizme za svoje nacionalne mehanizme kolektivne pravne zaštite.

Zemlja			
Mehanizam	Samo sudjelovanje	Izuzimanje	Sudjelovanje ili izuzimanje

Tko odlučuje?	Predviđeno zakonom	Predviđeno zakonom	Zakon ostavlja malo manevarskog prostora sucima (vidi dolje)
----------------------	--------------------	--------------------	--

Sudjelovanje ili izuzimanja u Belgiji? Na sudu da odluči

U Belgiji suci imaju mogućnost odlučivanja o mehanizmu opt-in (sudjelovanju) ili opt-out (izuzimanju). Sudac odlučuje nakon podnošenja tužbe ovisno o specifičnostima predmeta. Međutim, postoje neke iznimke od ovog pravila.

- Prvo, kada se predstavničkom tužbom za zaštitu kolektivnih interesa traži odšteta za fizičku ili moralnu štetu, postupak je uvijek opt-in.
- Drugo, za članove grupe koji nemaju prebivalište u Belgiji postupak je uvijek opt-in.

5.5. Kada potrošač može sudjelovati odnosno kada se može izuzeti?

- **Direktiva o predstavničkim tužbama za zaštitu kolektivnih interesa potrošača**

Direktiva o predstavničkim tužbama za zaštitu kolektivnih interesa potrošača ostavlja državama članicama mogućnost da odluče u kojoj fazi postupka pojedini potrošači mogu sudjelovati ili izuzeti se iz predstavničke tužbe za zaštitu kolektivnih interesa potrošača (čl. 9(2) Direktive o predstavničkim tužbama za zaštitu kolektivnih interesa potrošača. Međutim, u načelu bi to trebali učiniti tek nakon što je podnesena određena tužba sudu ili upravnom tijelu.

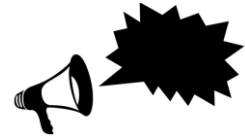
- **Nacionalni mehanizmi kolektivne pravne zaštite**

Nekoliko modela koegzistira u Europi. Na primjer, Francuska je uspostavila "sustav kasnog sudjelovanja". Prvo, tužitelj pokreće tužbu isključivo na temelju nekoliko pojedinačnih slučajeva. U ovoj fazi nema uključene skupine potrošača. Drugo, na temelju analize pojedinačnih predmeta, sud odlučuje o odgovornosti tuženog trgovca te u svojoj odluci utvrđuje kriterije i rokove koje pojedini potrošači moraju ispuniti da bi bili uključeni u grupu. Treće, nakon što odluka suda postane konačna, pojedini potrošači mogu se odlučiti i pridružiti grupi.

6. INFORMIRANJE POJEDINAČNIH POTROŠAČA TIJEKOM PREDSTAVNIČKIH TUŽBI ZA ZAŠTITU KOLEKTIVNIH INTERESA POTROŠAČA

6.1. Tko bi trebao informirati potrošače i kada bi potrošači trebali biti informirani?

Informiranje potrošača o kolektivnoj pravnoj zaštiti ključno je jer je potrebno osigurati da potrošači budu svjesni pokretanja tužbe, a zatim i da budu adekvatno informirani o njezinom napretku.

- **Direktiva o predstavničkim tužbama za zaštitu kolektivnih interesa potrošača**

Prema Direktivi o predstavničkim tužbama za zaštitu kolektivnih interesa potrošača, kvalificirani subjekti moraju kontinuirano, a posebno na svojim web stranicama, pružati informacije o predstavničkim tužbama koje podnose pred sudom ili upravnim organom. Nakon toga moraju nastaviti pružati informacije o statusu i ishodu tih radnji (Čl. 13(1) Direktive o predstavničkim tužbama za zaštitu kolektivnih interesa potrošača).

Povrh gore opisanih općih obveza informiranja, Direktiva predviđa posebne zahtjeve za informacije u vezi s radnjama koje su u tijeku i konačnim ishodima postupka.

Važno je da potrošači na koje se odnosi predstavnička tužba za zaštitu kolektivnih interesa potrošača budu obaviješteni od država članica na prikladan i pravodoban način za mjere popravljivanja šteta kako bi mogli donijeti informiranu odluku o tome žele li biti zastupani tijekom tužbe i da povodom toga ostvare svoje pravo da se odluče za opt-in ili opt-out mehanizam (članak 13. stavak 2. Direktive o predstavničkim tužbama za zaštitu kolektivnih interesa potrošača).

Osim toga, sud ili upravno tijelo nadležno za postupanje po predstavničkoj tužbi za zaštitu kolektivnih interesa potrošača trebao bi u načelu zahtijevati od tuženog(ih) trgovca(a) da o svom trošku obavijesti dotične potrošače o konačnim ishodima predstavničke tužbe za zaštitu kolektivnih interesa potrošača, uključujući, prema potrebi da informira sve zainteresirane potrošače pojedinačno. Države članice mogu odrediti pravila prema kojima bi trgovac bio dužan pružiti takve informacije potrošačima samo ako to zatraži kvalificirani subjekt.

Štoviše, države članice i dalje mogu odlučiti u svom nacionalnom zakonodavstvu da trgovac koji gubi odgovornost neće dati informacije o konačnom ishodu radnje i da će potrošači biti obaviješteni na drugi način. Konačno, odluka o načinu informiranja potrošača također se može prepustiti sudovima ili upravnim tijelima koja se bave konkretnim radnjama (čl. 13.

stavak 3. uvodna izjava 62. Direktive o predstavničkim tužbama za zaštitu kolektivnih interesa potrošača).

Zahtjevi za informacijama također se primjenjuju na kvalificirane subjekte u vezi s pravomoćnim odlukama o odbijanju ili odbacivanju predstavničkih tužbi za mjere popravljanja štete. (čl. 13. stavak 4. Direktive o predstavničkim tužbama za zaštitu kolektivnih interesa potrošača). Države članice također osiguravaju da uspješna strana može nadoknaditi troškove vezane uz pružanje informacija potrošačima u kontekstu predstavničke tužbe za zaštitu kolektivnih interesa potrošača (članak 13. stavak 5. Direktive o predstavničkim tužbama za zaštitu kolektivnih interesa potrošača).

U konačnici, države članice mogu odlučiti uspostaviti nacionalne elektroničke registre ili bazu podataka s podacima o predstavničkim tužbama koje su u tijeku i predstavničkim tužbama koje su završene (čl. 14. Direktive o predstavničkim tužbama za zaštitu kolektivnih interesa potrošača).

- **Nacionalni mehanizmi kolektivne pravne zaštite**

Pravila o informiranju potrošača o tome tko bi trebao snositi troškove širenja informacija razlikuju se među državama članicama. Na primjer, u Francuskoj, prema postojećem okviru postupaka, organizacija tužitelja može oglašavati zahtjev tek nakon što sud donese svoju odluku o odgovornosti i kada odluka postane konačna.

Nadalje, neke su države članice već uspostavile registre s informacijama o predstavničkim tužbama. U Nizozemskoj je registar sa svim predstavničkim tužbama dostupan na web stranici Rechtspraak: www.rechtspraak.nl/Registers/centraal-register-voor-collectieve-vorderingen/. U Njemačkoj je registar dostupan na web stranici Saveznog ministarstva pravosuđa (Bundesamt für Justiz): www.bundesjustizamt.de/DE/Themen/Buergerdienste/Klageregister/Bekanntmachungen/Klagen_node.html

6.2. Kako potrošači trebaju biti informirani o predstavničkim tužbama za mjere popravljanja štete?

- **Direktiva o predstavničkim tužbama**

Slijedom uvodnih izjava 58. do 63. Direktive, informacije koje se dostavljaju potrošačima trebale bi biti razmjerne okolnostima slučaja. Informacije se mogu dostaviti na različitim mjestima, uključujući putem:

- web stranice kvalificiranih subjekata i/ili trgovca
- lokalne ili nacionalne novine
- društvene mreže i druge.

- **Nacionalni mehanizmi kolektivne pravne zaštite**

Pravila se razlikuju među državama članicama. U prošlosti su neke potrošačke organizacije pokazale kreativnost u informiranju potrošača o kolektivnim pravnim postupcima. Primjerice, u sklopu svoje kolektivne akcije protiv Trenorda 2014. godine, talijanska potrošačka organizacija Altroconsumo organizirala je nekoliko događaja uživo, uključujući flash mob na ulazu nekoliko željezničkih postaja u regiji Lombardija u Italiji. Cilj je bio povećati prijavu potrošača na tužbu. Kao rezultat toga, akciji se pridružilo više od 6.000 potrošača.

7. DOPUŠTENOST PREDSTAVNIČKIH TUŽBI ZA ZAŠTITU KOLEKTIVNIH INTERESA POTROŠAČA

7.1. Zašto uvjeti dopustivosti za predstavničke tužbe za zaštitu kolektivnih interesa potrošača?

Provjera dopustivosti zahtjeva za kolektivnu pravnu zaštitu odgovara na dva glavna cilja. Prvo, ima za cilj odbaciti očito neutemeljene slučajeve u ranim fazama kako bi se izbjegle zlonamjerne parnice. Drugo, namjerava identificirati slučajeve koji možda nisu prikladni za postupanje kao predstavničke tužbe za zaštitu kolektivnih interesa potrošača.

Faza dopustivosti također može imati neke nedostatke jer to pridonosi da je postupak dulji i glomazniji. Iskustvo u nekoliko zemalja pokazalo je da tuženici obično troše puno vremena i sredstava na osporavanje dopustivosti tužbi u njihovim ranim fazama, stoga je važno odgađati rasprave o osnovanosti tužbe.

7.2. Koji mogu biti zahtjevi za predstavničke tužbe za zaštitu kolektivnih interesa potrošača da bi se mogli nastaviti?

- **Direktiva o predstavničkim tužbama za zaštitu kolektivnih interesa potrošača**

Direktiva o predstavničkim tužbama za zaštitu kolektivnih interesa potrošača predviđa opća načela u pogledu dopuštenosti predstavničkih tužbi za zaštitu kolektivnih interesa potrošača (čl. 7(3), (7) i uvodne izjave 12, 31, 34, 39, 43, 49 i 52).

Direktiva daje državama članicama određeni prostor za odlučivanje o uvjetima pod kojima je dopušteno postupanje predstavničkih tužbi za zaštitu kolektivnih interesa potrošača (Uvodna izjava 12 Direktive). Države članice mogu se osloniti na svoja opća pravila građanskog postupka ili mogu odlučiti uspostaviti posebna pravila koja reguliraju dopuštenost predstavničkih tužbi za zaštitu kolektivnih interesa potrošača. Na primjer, države članice mogu odlučiti nametnuti minimalni broj pojedinačnih pritužbi potrošača kako bi pokrenule predstavničku tužbu za zaštitu kolektivnih interesa potrošača i/ili mogu nametnuti pravila o potrebnom stupnju sličnosti između pojedinačnih zahtjeva. Međutim, ti zahtjevi za dopuštenost ne bi trebali ometati funkcioniranje predstavničkih tužbi za zaštitu kolektivnih interesa potrošača. Nadalje, slijedeći načelo nediskriminacije, zahtjevi dopustivosti koji se primjenjuju na prekogranične predstavničke tužbe ne bi se trebali razlikovati od onih koji se primjenjuju na posebne domaće predstavničke tužbe.

- **Nacionalni mehanizmi kolektivne pravne zaštite**

Na nacionalnoj razini, neke su države članice nametnule zahtjeve dopustivosti u svojim nacionalnim mehanizmima kolektivne pravne zaštite, uključujući (između ostalog):

- *Zahtjev za zajedništvom*: pojedinačni zahtjevi trebaju biti dovoljno homogeni i pokretati slična ili povezana pitanja činjenica i/ili prava. Ovaj zahtjev postoji u većini država članica u kojima je dostupna kolektivna pravna zaštita.
- *Zahtjev superiornosti*: podnošenje tužbe kao predstavničke tužbe za zaštitu kolektivnih interesa potrošača trebalo bi biti učinkovitije nego kroz pojedinačne parnice. Ovaj se zahtjev, na primjer, odnosi na tužbe za kolektivnu pravnu zaštitu u Belgiji, Danskoj, Finskoj, Italiji ili Litvi.
- *Zahtjev brojnosti*: predstavnička tužba za zaštitu kolektivnih interesa potrošača je dopuštena ako se može podnijeti određeni broj pojedinačnih pritužbi u prilog kolektivnog zahtjeva. Ovaj se zahtjev, na primjer, primjenjuje u Litvi ili Francuskoj.

7.3. Tko je zadužen za provjeru uvjeta dopustivosti?

Ovisno o državama članicama, sud ili upravno tijelo mogu ocijeniti dopuštenost predstavničkih tužbi za zaštitu kolektivnih interesa potrošača. Direktiva o predstavničkim tužbama za zaštitu kolektivnih interesa potrošača predviđa da moguća odluka da se predstavnička tužba za zaštitu kolektivnih interesa potrošača proglašava nedopuštenom ne bi trebala utjecati na prava potrošača na koje se tužba odnosi. Stoga potrošač pojedinac još uvijek može pokrenuti pojedinačnu tužbu pred sudom o stvari koja je bila predmet nedopuštene predstavničke tužbe za zaštitu kolektivnih interesa potrošača. Pojedinačni potrošač također može biti zastupljen u drugoj kolektivnoj tužbi.

8. POTPORA I FINANCIRANJE PREDSTAVNIČKIH TUŽBI

Predstavničke tužbe obično su vrlo skupe. Zbog njihove prirode zastupanja tisuća ili čak stotina tisuća potrošača, velike štete i složenih pravnih pitanja, trošak takvih radnji često se kreće u stotine tisuća eura.

U Italiji je talijanska potrošačka organizacija Altroconsumo u tužbi za kolektivnu pravnu zaštitu protiv Volkswagena potrošila oko 200.000 eura samo na informiranje potrošača i pozivanje da se prijave na slučaj.

Ovdje na scenu stupa Direktiva o predstavničkim tužbama za zaštitu kolektivnih interesa potrošača. Propisuje da europske zemlje trebaju osigurati da troškovi postupka ne spriječe kvalificirane subjekte u pokretanju tužbi (čl. 20. Direktive o predstavničkim tužbama za zaštitu kolektivnih interesa potrošača). Doista, moguće je, kroz zakonodavstvo, smanjiti neke od izravnih sudskih troškova i pojeftiniti predstavničke tužbe za zaštitu kolektivnih interesa potrošača za organizacije tužitelja. Primjerice, u portugalskom zakonu o građanskom postupku postoji odredba da je za obračun sudskih pristojbi vrijednost grupne tužbe ograničena na 66.000 eura. Time se znatno snižavaju sudske pristojbe, jer u slučajevima kada je ukupna šteta mnogo veća (može i do nekoliko milijuna eura), sudske pristojbe se temelje samo na limitu od 66.000 eura. U Njemačkoj također postoji slična odredba, pa makar i s višim limitom od 250.000 eura.

Međutim, čak i uz ove prilagodbe, troškovi predstavničkih tužbi za zaštitu kolektivnih interesa potrošača i dalje mogu biti previsoki za neprofitne subjekte, kao što su udruge potrošača. Odvjetnički honorari bit će visoki, osobito ako predmet prođe sve faze žalbe (ili čak kasacije). Može postojati potreba za stručnim mišljenjima, laboratorijskim pretragama ili drugim skupim dokazima.

Ukratko, nužan je neki oblik financiranja predstavničkih tužbi za zaštitu kolektivnih interesa potrošača. Među najčešćim opcijama su državno financiranje, posebni fondovi za kolektivnu pravnu zaštitu, pravno osiguranje i komercijalno financiranje trećih strana. Svaka od ovih opcija može imati nedostatke, pa bi najbolje bilo imati kombinaciju dostupnih izvora financiranja.

Jedan od najkontroverznijih izvora financiranja je komercijalno financiranje trećih strana. Budući da ti finansijeri uzimaju proviziju za svoje ulaganje, to može značiti da potrošači neće dobiti puni iznos svoje naknade, osim ako se ta provizija ne povrati od trgovca uz naknadu koju duguje potrošačima (npr. u primjeni principa 'gubitnik plaća'). Međutim, još uvijek je

korisno imati ovu opciju za vrlo velike i skupe slučajeve, koji se inače ne mogu donijeti. Osim toga, financijeri treće strane pažljivo procjenjuju slučaj i njegove šanse za uspjeh, pa bi njihova analiza također mogla biti od pomoći. Direktiva o predstavničkim tužbama za zaštitu kolektivnih interesa potrošača regulira financiranje trećih strana i uvodi zaštitne mjere za korištenje takvog financiranja (članak 10. Direktive). Ovaj članak obvezuje države članice EU-a da osiguraju da se, ako predstavničku tužbu za mjere popravljjanja štete financira treća strana, u mjeri u kojoj je to dopušteno u skladu s nacionalnim pravom, spriječe sukobi interesa te da se financiranjem koje pruža treća strana koja ima ekonomski interes za podnošenje ili ishod predstavničke tužbe za mjere popravljjanja štete ne odvraća predstavničku tužbu od zaštite kolektivnih interesa potrošača. Države članice posebno moraju osigurati da, kada se koristi financiranje treće strane, na odluke kvalificiranih subjekata u kontekstu predstavničke tužbe za zaštitu kolektivnih interesa potrošača, uključujući odluke o nagodbi, treća strana neopravdano ne utječe na način koji bi bio štetan kolektivnim interesima potrošača. Osim toga, financiratelji treće strane ne mogu financirati tužbe koje se podnose protiv njihovih konkurenata ili tvrtki o kojima je finansijer ovisan. Sudovi će provjeriti postoje li takve okolnosti i mogu obvezati pravnu osobu da odbije financiranje ili čak odbaci pravni status kvalificiranog subjekta.

9. SPORAZUMNA RJEŠENJA I KOLEKTIVNA NAGODBA

9.1. Prethodne konzultacije za postizanje sporazumnih rješenja

- ***Direktiva o predstavničkim tužbama za zaštitu kolektivnih interesa potrošača***

Države članice mogu u svoje nacionalno pravo uvesti odredbe ili zadržati odredbe nacionalnog prava prema kojima kvalificirani subjekt može tražiti mjere zabrane samo nakon što je započeo savjetovanje s dotičnim trgovcem s ciljem da taj trgovac prestane s povredom.

Države članice obavješćuju Komisiju o svim takvim odredbama nacionalnog prava. Komisija osigurava da je ta informacija javno dostupna (čl. 8(4) Direktive o predstavničkim tužbama za zaštitu kolektivnih interesa potrošača). Takva se mogućnost može predvidjeti i za radnje kojima se traže mjere popravljjanja štete (uvodna izjava 41. RAD). Duljina prethodnog savjetovanja s tuženim trgovcem ne bi smjela biti dulja od dva tjedna nakon primitka zahtjeva. Ako povreda nije prestala nakon ovog dvotjednog roka, kvalificirani subjekti imaju pravo odmah pokrenuti predstavničku tužbu za zaštitu kolektivnih interesa potrošača pred sudom ili upravnom tijelu.

- ***Nacionalni mehanizmi kolektivne pravne zaštite***

Takva prethodna konzultacija već je potrebna u određenim nacionalnim postupcima kolektivne pravne zaštite.

U nekim državama članicama može se dogoditi i prethodno savjetovanje nakon podnošenja zahtjeva i ovaj je korak obavezan da bi se slučaj mogao nastaviti. Na primjer, prema pravilima

belgijske predstavničke tužbe za zaštitu kolektivnih interesa potrošača, nakon što sud provjeri dopustivost zahtjeva, tužitelji i trgovac moraju ući u pregovore s ciljem postizanja kolektivnog ugovora o nagodbi. To razdoblje određuje sudac i sastoji se od 3 do 6 mjeseci (jednom se može obnoviti). Ako se stranke ne sporazumiju, o meritumu odlučuje sud.

9.2. Kolektivna nagodba i njezino ispitivanje

- **Direktiva o predstavničkim tužbama za zaštitu kolektivnih interesa potrošača**

Na razini EU-a, Direktiva o predstavničkim tužbama za zaštitu kolektivnih interesa potrošača predviđa da „kolektivne nagodbe s ciljem pružanja pravne zaštite potrošačima koji su pretrpjeli štetu trebalo bi poticati u predstavničkim tužbama za mjere popravljivanja štete” (uvodna izjava 53 Direktive o predstavničkim tužbama za zaštitu kolektivnih interesa potrošača). Kvalificirani subjekt i tuženi trgovac mogu zajednički predložiti sudu ili upravnom tijelu nagodbu radi obeštećenja dotičnih potrošača. Alternativno, sud ili organ uprave može pozvati kvalificiranog subjekta i trgovca da postignu sporazum o nagodbi u razumnom roku (čl. 11. stavak 1. Direktive o predstavničkim tužbama za zaštitu kolektivnih interesa potrošača).

Predložene sporazume o nagodbi o kojima su se stranke dogovorile (čl. 11. st. 2. Direktive o predstavničkim tužbama) treba ispitati sud ili organ uprave. Posebno će provjeriti je li sporazum o nagodbi u suprotnosti s obveznim odredbama nacionalnog prava (npr. sporazum o nagodbi koji bi nepoštene uvjete ugovora ostavio nepromijenjenima). Nadalje, ako države članice predvide takvu mogućnost, sud/upravno tijelo također će preispitati pravednost sporazuma o nagodbi. Pri tome sud/upravno tijelo treba pomno razmotriti interese zastupanih potrošača.

Revizija sporazuma o nagodbi imat će dva moguća rezultata (čl. 11(3) Direktive o predstavničkim tužbama za zaštitu kolektivnih interesa potrošača):

- sud/organ uprave odbija predloženu nagodbu. U ovom slučaju, predstavnička tužba za zaštitu kolektivnih interesa potrošača će se nastaviti.
- sud/organ uprave odobrava predloženu nagodbu. U tom slučaju obvezuje kvalificirani subjekt, trgovce i pojedinačne potrošače. Države članice mogu utvrditi pravila koja dotičnim pojedinačnim potrošačima daju mogućnost prihvatanja ili odbijanja obvezivanja dogovorenog sporazuma o nagodbi.

- **Nacionalni mehanizmi kolektivne pravne zaštite**

Na nacionalnoj razini već je 10 država članica usvojilo pravila koja se primjenjuju na kolektivne nagodbe masovnih potraživanja,³a većina njih daje važnu ulogu sucima kada je u pitanju osiguranje pravednosti predloženih sporazuma o nagodbi.

Sudska revizija kolektivnih ugovora o nagodbi

U Nizozemskoj sud mora ocijeniti je li iznos naknade dosuđen potrošačima razuman i jesu li interesi zastupanih strana dovoljno zaštićeni. Pri tome sud može zatražiti pomoć vještaka koji će pomoći u pregledu sadržaja sporazuma o nagodbi.

Ovisno o predmetima, procjena pravednosti sporazuma o nagodbi može biti složen zadatak za suce. U SAD-u, "Džepni vodič za suce"upravljanje predstavničkim tužbama navodi nekoliko "vrućih pokazatelja" koji će vjerojatno pokazati potencijalnu nepravednost kolektivnih nagodbi i kojima bi suci trebali obratiti posebnu pozornost.

10. IZVRŠENJE PRAVOMOĆNIH ODLUKA I NEPODMIRENIH IZNOSA

Direktiva o predstavničkim tužbama za zaštitu kolektivnih interesa potrošača predviđa da Države članice moraju osigurati da mjera popravljanja štete potrošačima daje pravo na korištenje pravne zaštite predviđene tom mjerom bez potrebe za podnošenjem zasebne tužbe. Države članice moraju utvrditi pravila o rokovima za pojedinačne potrošače da imaju koristi od mjera za popravlanje štete. (čl. 9 (6) i (7) Direktive o predstavničkim tužbama za zaštitu kolektivnih interesa potrošača).

U Direktivi se ne govori o načinu na koji bi se mjere popravljanja štete trebale izvršiti. Pravila se stoga mogu razlikovati na nacionalnoj razini ovisno o proceduralnim izborima koje donose države članice. Na primjer, u nekim državama članicama (npr. Belgija, Francuska) sud može imenovati likvidatora ili kolektivne namirivače potraživanja kako bi olakšao raspodjelu štete pojedinačnim potrošačima. Konflikte tijekom raspodjele naknade trebao bi rješavati sud.

Ako na kraju određenog roka potrošači ne naplate preostale iznose, države članice imaju pravo odlučiti kamo će ti iznosi ići. (čl. 9(7) Direktive o predstavničkim tužbama za zaštitu kolektivnih interesa potrošača). Oni, na primjer, mogu odlučiti da će novac ići u namjenski fond osnovan za financiranje budućih predstavničkih tužbi ili za financiranje drugih aktivnosti.

³U Belgiji, Bugarskoj, Danskoj, Francuskoj, Danskoj, Italiji, Litvi, Nizozemskoj, Poljskoj, Portugalu.

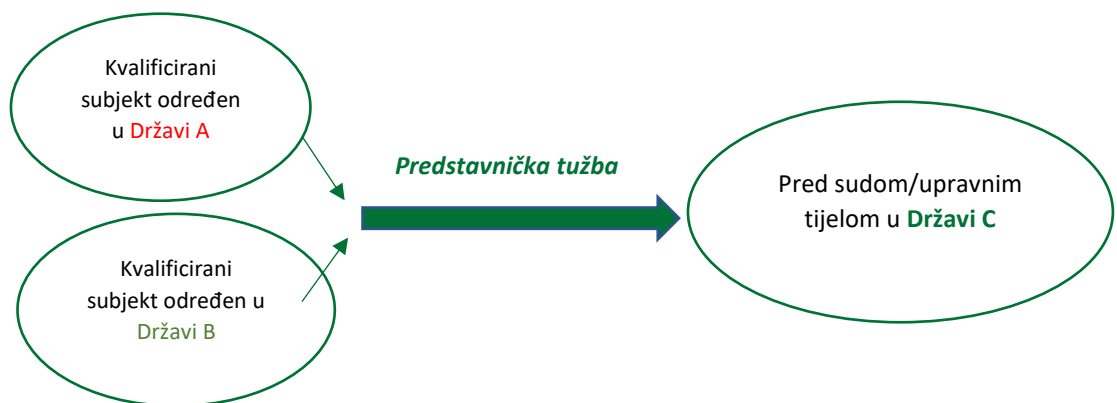
Korištenje nenaplaćenih iznosa: primjer kanadske provincije Britanske Kolumbije

Slijedeći pravila koja reguliraju grupne tužbe u kanadskoj pokrajini British Columbia, u slučaju neraspoređenih iznosa, sud mora naložiti da 50% neraspoređenih iznosa ide Law Foundation of British Columbia, neprofitnoj organizaciji koja podržava projekte koji se odnose na pristup pravdi.

11. PODNOŠENJE PREKOGRANIČNIH PREDSTAVNIČKIH TUŽBI ZA ZAŠTITU KOLEKTIVNIH INTERESA POTROŠAČA

11.1. Kvalificirani subjekti koji podnose zajedničke predstavničke tužbe za zaštitu kolektivnih interesa potrošača

Slijedeći načelo međusobnog priznavanja, kvalificiranim subjektima koji su unaprijed određeni u određenoj državi članici u svrhu podnošenja prekograničnih predstavničkih tužbi za zaštitu kolektivnih interesa potrošača trebalo bi biti dopušteno podnošenje tužbi u drugim državama članicama (čl. 6(1), 6(3) Direktive o predstavničkim tužbama za zaštitu kolektivnih interesa potrošača). Osim toga, kvalificirani subjekti iz različitih država članica mogu udružiti snage u okviru jedne predstavničke tužbe za zaštitu kolektivnih interesa potrošača u jednom forumu (čl. 6(2) Direktive o predstavničkim tužbama za zaštitu kolektivnih interesa potrošača).

11.2. Međunarodna privatna pravila primjenjiva na predstavničke tužbe za zaštitu kolektivnih interesa potrošača

Uz sve veću internacionalizaciju roba i usluga, sve više situacija masovnih šteta ima međunarodni element. To može biti zato što je skupina zainteresiranih potrošača rasprostranjena u različitim zemljama (npr. Dieselgate), jer se šteta materijalizirala na nekoliko mjesta, itd.

EU je uspostavio složen okvir međunarodnog privatnog prava, koji posebno uključuje:

- Uredba 1215/2012 ("Bruxelles 1 bis") o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima.
- Uredba 593/2008 ("Rim 1") o pravu primjenjivom na ugovorne obveze.
- Uredba 864/2007 ("Rim 2") o pravu primjenjivom na izvanugovorne obveze.

Međutim, privatna međunarodna pravila EU-a izrađena su s ciljem individualnog postupka i nadograđuju se na modelu parničnog postupka „jedan na jedan“. Stoga njihova primjena postavlja mnoga pitanja u kontekstu masovnih potraživanja, koja su policentrična i mogu uključivati tisuće strana u nekoliko zemalja.

Direktiva o predstavničkim tužbama za zaštitu kolektivnih interesa potrošača ne dovodi u pitanje postojeći okvir međunarodnog privatnog prava. To znači da trenutno ne postoje posebna privatna međunarodna pravila koja se primjenjuju na prekogranična masovna potraživanja.⁴ Kao takvi, kvalificirani subjekti moraju se i dalje oslanjati na uredbu Bruxellesa 1 bis kako bi identificirali nadležnu jurisdikciju pred kojom se njihova tužba mora podnijeti.

Sud pravde EU-a i primjena međunarodnih privatnih pravila EU u masovnim zahtjevima

U nekoliko odluka, Sud Europske unije dao je neke smjernice o primjeni međunarodnih privatnih pravila EU-a u kontekstu masovnih tužbi. Primjerice, CJUE je u odluci C-343/19 od 9. srpnja 2020. protumačio čl. 7(2) Uredbe Bruxellesa 1 bis u kontekstu parnice Dieselgate i omogućio je potrošačima oštećenim od strane Volkswagen Dieselgatea da podnose zahtjeve pred jurisdikcijom svoje zemlje prebivališta.

12. DALJNI IZVORI I REFERENCE

- [Direktiva o predstavničkim tužbama za zaštitu kolektivnih interesa potrošača](#)
- [Paket "New deal" za zaštitu potrošača](#)
- [Brifing Europskog parlamenta o usvajanju Direktive o predstavničkim tužbama za zaštitu kolektivnih interesa potrošača \(2020.\)](#)
- [Izješće o provedbi mehanizama kolektivne pravne zaštite od strane država članica \(2018.\)](#)
- [Studija o stanju kolektivne pravne zaštite u EU-u u kontekstu provedbe Preporuke Komisije \(2017.\)](#)

⁴vidi također predmet 167/00 VKI protiv Henkela, 1. listopada 2002. (ECLI:EU:C:2002:555).

- [Studija o kolektivnoj pravnoj zaštiti u državama članicama Europske unije \(2018.\)](#)
- [Preporuka Komisije o kolektivnoj pravnoj zaštiti i njezinoj provedbi \(2013.\)](#)
- [Forum za provedbu prava potrošača \(CoJEF\)](#)
- Temeljni dokumenti, dokumenti za raspravu i izvješća koje su pripremile službe Europske komisije u kontekstu [Radionica o Direktivi o predstavničkim tužbama za zaštitu kolektivnih interesa potrošača](#) koji se održao u studenom 2021.

Ovaj je dokument izrađen prema ugovoru o uslugama s Europskom komisijom. Sadržaj predstavlja samo stavove autora i njegova je isključiva odgovornost. Europska komisija ne prihvaća nikakvu odgovornost za korištenje informacija koje sadrži.